

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยการวิจัยครั้งนี้แบ่งการศึกษาคือเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document analysis) ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) อาสาสมัครคณะกรรมการดำเนินงาน และเป็นคณะกรรมการอำนวยการด้วย รวมทั้งหมด 8 คน

ส่วนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อสำรวจความพร้อม และความต้องการของคนในชุมชนในการมีส่วนร่วมผ่านสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ เก็บข้อมูลจากตัวแทนประชากร ครอบคลุมพื้นที่ 11 หมู่บ้านใน 6 ตำบล จำนวน 394 ตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

สรุปผลการวิจัย

5.1 บริบทชุมชน

บริบทชุมชนทุกพื้นที่ที่สามารถรับการกระจายเสียงสัญญาณได้ทั้งหมด 6 ตำบล ครอบคลุม 11 หมู่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็น ประเพณีวันสารทเดือนสิบ และประเพณีชักพระทอดผ้าป่า ศิลปะพื้นบ้านหนังตะลุง ผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นผลิตภัณฑ์กระจูด หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 บัญญัติจริย ซึ่งนอกจากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาข้างต้น ทั้งเรื่องอาณาเขตที่ตั้ง จำนวนหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนแล้ว ยังมีส่วนสำคัญที่เป็น จุดเด่นของชุมชนตำบลท่าสะท้อนคือการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน ทั้งชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มออม สม. บ้านท่าสะท้อน กลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียนศรีท้าวธรรม กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่า สะท้อน กลุ่มสมุนไพรตำบลท่าสะท้อน กลุ่มประมงต้นแบบ กลุ่มกองทุนหมู่บ้านบ้านบ่อกรัง กลุ่ม ประชาคมหมู่บ้าน กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มประชาคมหมู่บ้าน กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่ม ทัศนกรรมจักสานกระจูดบ้านห้วยลึก กลุ่มประชาคมหมู่บ้านห้วยลึก กลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียน ประมาณ 76 แห่ง กลุ่มออมทรัพย์ ประมาณ 23 แห่ง กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพ กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี กลุ่มศิลปินพื้นบ้านหนังตะลุง กลุ่มเกษตรกรธรรมชาติเพื่อ สิ่งแวดล้อม ซึ่งจากบริบทชุมชนทำให้พบว่าชุมชนมีลักษณะเฉพาะทั้งในเรื่องของลักษณะการ ประกอบอาชีพ ลักษณะทางสังคมความเป็นอยู่วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการรวมกลุ่มกันที่มีการ รวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและมีความหลากหลายทั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ กลุ่มเพื่อ แก้ปัญหาในชุมชน และกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญของ ชุมชนในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง และเป็นลักษณะของชุมชนที่ก่อให้เกิดความ เข้มแข็ง และการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

5.2 ความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พัฒนาจากระดับรายการสู่ระดับสถานีที่ก่อตั้งโดยคนในชุมชนที่รวมตัวกันในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเงินของชุมชนอยู่แล้ว และมีความเห็นตรงกันว่าหากมีสถานีวิทยุชุมชนน่าจะเกิดประโยชน์กับชุมชนมากยิ่งขึ้นจึงรวมตัวกันเลือกตั้งคณะกรรมการ จัดทะเบียนในนามคณะกรรมการสถานีวิทยุชุมชน และคณะทำงานทั้งเป็นอาสาสมัคร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวิद्यุชุมชนระดับที่หกที่ว่า ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้งและยื่นขอใบอนุญาตเป็นเจ้าของของคลื่นความถี่ (ระดับความเป็นวิद्यุชุมชน, จมพล รอดคำดี, 2542) การดำเนินงานของสถานี ตั้งแต่ระดับกรรมการไปจนถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ล้วนเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น แต่ได้รับความช่วยเหลือหรือร่วมมือในการพัฒนาทักษะจากหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานวิชาการ และการก่อตั้งที่ถึงแม้ดูผิวเผินอาจจะคิดว่ามีเรื่องของอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่ชื่อสถานีวิद्यุชุมชนเครดิตยูเนียนที่น่าจะเป็นการก่อตั้งเพื่อวัตถุประสงค์เชิงธุรกิจ แต่ในความเป็นจริงผู้วิจัยได้ค้นพบข้อสรุปว่าไม่น่าจะมีเรื่องของอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่สาเหตุที่ตั้งชื่อดังกล่าวเนื่องจากต้องการให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นของชุมชนเพราะเครดิตยูเนียนเป็นหน่วยงานในชุมชนที่ตั้งขึ้นมาจากความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจประกอบกับได้รับการสนับสนุนเป็นที่ตั้งสถานีเพราะเป็นจุดศูนย์กลางรวมของชาวบ้านเป็นผลให้ดูเหมือนว่าจะมีเรื่องของอำนาจ และข้อปฏิเสธเรื่องของอำนาจอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยสรุปคือไม่น่าจะมีเรื่องของอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากหากพิจารณาเรื่องผังรายการทั้งเรื่องวัน เวลา เนื้อหา และรูปแบบรายการนั้นมีความสอดคล้องกับบริบทชุมชนอย่างชัดเจน เรื่องพื้นที่กระจายเสียงก็มีความเกี่ยวเนื่องกับภูมิศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกัน และสถานีตั้งอยู่ที่บริเวณศูนย์กลางของพื้นที่การกระจายทั้งหมด

5.3 การบริหารจัดการทั่วไปของสถานีวิद्यุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คณะกรรมการสถานีวิद्यุชุมชนเครดิตยูเนียนใช้หลักการบริหารร่วมตามหลักการบริหารวิद्यุชุมชน ถึงแม้จะมีคณะกรรมการหลายๆ ชุด มีการแบ่งฝ่ายงานต่าง ๆ แต่ไม่ได้แบ่งชั้นว่าใครสูงกว่าใคร ทุกคนทั้งอาสาสมัครคณะกรรมการ อาสาสมัครทั่วไป และชาวบ้าน จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารที่เรียกว่าเป็น "การบริหารร่วมกัน" โดยพิจารณาจากการใช้เวทีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือในประเด็นปัญหาต่างๆ ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตามบทบาทหน้าที่ตามวาระ เช่น ในการประชุมอาสาสมัครทุกคนยังมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามบทบาทหน้าที่ อย่างคณะกรรมการก็มีส่วนร่วมในการร่างข้อบังคับ อาสาสมัครทั่วไป และตัวแทนชาวบ้านก็ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับนั้น ฝ่ายเทคนิคการประเมินจากชาวบ้านมา

ว่าไม่สามารถรับสัญญาณได้ก็มาเสนาในที่ประชุมเพื่อปรึกษาหาทางแก้ปัญหาต่อไป เป็นต้น โดยสรุปอาสาสมัครทุกคนมีส่วนร่วมในสถานีวิทยุชุมชนทุกระดับทั้งระดับผู้ฟัง ระดับผู้ผลิต และระดับนโยบายแตกต่างกันไปตามขอบเขตหน้าที่ และความสามารถของตน

การบริหารจัดการคน

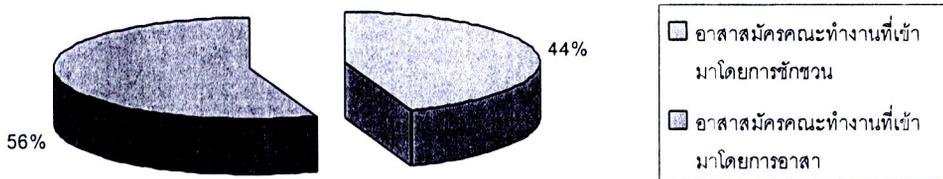
การบริหารจัดการคนของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นไปตามแนวทางดังนี้

1. ใช้หลักมิติเชิงปริมาณ และคุณภาพ

การได้มาซึ่งอาสาสมัครของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนด้วยการเน้นการเปิดโอกาสให้กับคนในพื้นที่ทุกพื้นที่ที่สามารถรับสัญญาณการกระจายเสียงได้ โดยมีการใช้กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการใช้สื่อบุคคลในการชักชวนชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการบริหารจัดการคนในมิติปริมาณ ประชาสัมพันธ์ให้มีผู้เข้าร่วมในการทำงานกับสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งรวมแล้วมีผู้เข้าร่วมกว่า 50 คน โดยมีลักษณะการหมุนเวียนเข้ามาช่วยเหลือกัน นอกจากนี้ในมิติคุณภาพนั้นก็ได้ลดความสำคัญ โดยในการชักชวนบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะเป็นการชักชวนในลักษณะที่มองเห็นความสามารถที่เป็นรูปธรรมของชาวบ้านที่มีความโดดเด่นในชุมชนคือเป็นผู้ที่เป็นที่รู้จักของชาวบ้าน ทำกิจกรรมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ ซึ่งจะใช้วิธีการชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นที่คนเหล่านั้นมีความถนัดเป็นพื้นฐาน และเสริมพลังด้วยการอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยุชุมชน แนวทางการจัดรายการ เพื่อสร้างความมั่นใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งนี้ทั้งนั้นจากผลการชักชวนโดยส่วนใหญ่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าผู้เข้ามาร่วมงานกับสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้นำกลุ่มในชุมชน

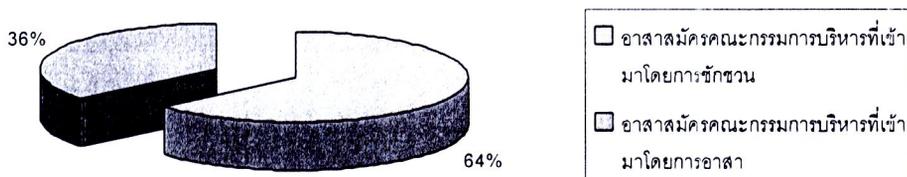
โดยสรุปสัดส่วนการเข้ามาของอาสาสมัครคณะทำงานแยกตามวิธีการได้มาซึ่ง
คณะทำงานตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงสัดส่วนการเข้ามาของอาสาสมัครคณะทำงานแยกตามวิธีการเข้ามา

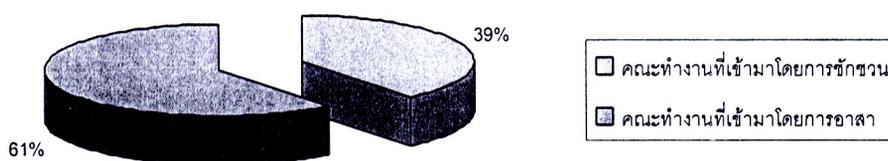
โดยสรุปสัดส่วนการเข้ามาของอาสาสมัครคณะกรรมการบริหารแยกตามวิธีการได้มาซึ่ง
คณะทำงานตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 4 แสดงสัดส่วนการเข้ามาของอาสาสมัครคณะกรรมการบริหารแยกตาม
วิธีการเข้ามา

โดยสรุปสัดส่วนการเข้ามาของอาสาสมัครในภาพรวมตามวิธีการได้มาซึ่งคณะทำงานตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงสัดส่วนการเข้ามาของอาสาสมัครในภาพรวมแยกตามวิธีการเข้ามา

2. ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการร่วม และการบริหารจัดการตนเองโดยใช้เวทีการประชุมในการขับเคลื่อนการทำงาน

ในการบริหารจัดการของสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียนั้น ผู้เข้ามาร่วมงานกับสถานีวิทย์ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัคร ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักอยู่แล้ว และจัดสรรเวลาบางส่วนมาเพื่อร่วมงานกับสถานีวิทย์ ซึ่งจากระบบอาสาสมัครในการเปิดโอกาสให้คนทุกพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมส่งผลให้ผู้ที่เข้ามามีความหลากหลายภูมิหลัง หลากหลายพื้นที่ หลากหลายความรู้ ความสามารถเมื่อมาร่วมมือกันเพื่อช่วยสถานีวิทย์ก็จะเกิดประโยชน์กับสถานีวิทย์ ซึ่งจากความหลากหลายนั้นสะท้อนให้เห็นถึงหลักการบริหารจัดการร่วมกัน และการบริหารจัดการตนเอง โดยปราศจากกลุ่มอำนาจใดๆ ซึ่งจากลักษณะของผู้ที่เข้ามาร่วมงานที่เป็นอาสาสมัครส่งผลให้ใช้เวทีการประชุมในการหารือประเด็นต่างๆ ร่วมกันทั้งเรื่องการใช้การประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสถานีวิทย์ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการทุกคนร่วมกันบริหารไม่ได้ขึ้นอยู่กับคนๆ เดียว และเมื่อทุกคนได้เลือกตั้งคณะกรรมการทุกคนก็จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานใดๆ เนื่องจากเราได้เลือกตัวแทนของเราเพื่อมาดำเนินงาน เพราะฉะนั้นหากยากให้การดำเนินงานสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียนเกิดความสำเร็จตามแนวทางที่คณะกรรมการที่เราเลือกตั้งเข้าไปเราก็ต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ สะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมนำไปสู่ความสำเร็จได้ หรือการประชุมเพื่อร่วมกันกำหนดข้อบังคับและวางระเบียบกฎเกณฑ์ของทางสถานีวิทย์ รวมถึงใช้เวทีการประชุมในการหารือกันเพื่อวางแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาสถานีวิทย์ คือเมื่อคณะกรรมการมีการติดตามประเมินผล

การจัดรายการ เมื่อทราบข้อมูลว่ามีจุดอ่อน มีปัญหาตรงไหนก็จะต่างนำมาแจ้งในที่ประชุมเพื่อร่วมกันแก้ไข โดยการประชุมอาสาสมัครทุกคนมีสิทธิ และมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นโดยเท่าเทียมกัน และจะเกิดความรู้สึกร่วมกันในการต้องการพัฒนาสถานีวิทย์ชุมชนของชุมชนของเรา

การบริหารจัดการงบประมาณ, อุปกรณ์/สิ่งของ

การบริหารจัดการงบประมาณใช้หลักการบริหารจัดการร่วมกัน และการบริหารจัดการตนเอง เนื่องจากในการบริหารจัดการงบประมาณนั้นทั้งอาสาสมัครคณะกรรมการ และอาสาสมัครทั่วไป จะร่วมกันกำหนดข้อบังคับของแหล่งที่มาของทุนในการดำเนินงานของสถานี และเมื่อกำหนดแนวทางการได้มาซึ่งทุนแล้วแหล่งที่มาของทุนก็มีความสำคัญ ซึ่งแหล่งที่มาของทุนในการดำเนินงานของสถานีก็จะยึดความหลากหลายของแหล่งที่มา เพื่อสะท้อนให้เห็นความร่วมมือของหลายๆฝ่าย ไม่ยึดติดกับอำนาจใดๆ ที่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ โดยปราศจากอำนาจใดๆ อีกทั้งยังมีแนวทางในการร่วมกันตรวจสอบการใช้งบประมาณ โดยทุกครั้งที่มีการใช้งบประมาณจะมีการสรุปผลและรายงานในที่ประชุมทุกครั้ง

การบริหารจัดการงาน

การบริหารจัดการงานของสถานีวิทย์ชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่อง นั้นใช้หลักการบริหารร่วมกัน และบริหารจัดการด้วยตนเอง ด้วยคณะทำงานทั้งหมดของสถานีจะเป็นไปในรูปแบบของอาสาสมัครทั้งอาสาสมัครที่เป็นคณะกรรมการบริหารสถานี และอาสาสมัครทั่วไป ซึ่งทุกคนล้วนแต่มีอาชีพหลัก และจัดสรรเวลาเพื่อมาช่วยดำเนินงานของสถานีในการดำเนินงานของสถานีจะใช้การประชุมเป็นเวทีที่ให้อาสาสมัครทุกคนได้มาพูดคุยหารือกันในทุกประเด็นตามวาระทั้งเรื่องการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของสถานี การกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ของสถานี การกำหนดกรอบการทำงานของคน การกำหนดผังรายการ การกำหนดรูปแบบเนื้อหารายการ หรือประเด็นอื่นๆที่อาสาสมัครทราบและนำเข้าไปประชุมเพื่อหารือร่วมกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นหลักการบริหารงานที่ยึดหลักการบริหารจัดการร่วมกันทุกคนมาร่วมกันแสดงความคิดเห็นในทุกประเด็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานีวิทย์ชุมชนของชุมชนร่วมกัน และเมื่อทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทุกคนก็จะเกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นสถานีวิทย์ชุมชนของเราเราอยากจะช่วยกันพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

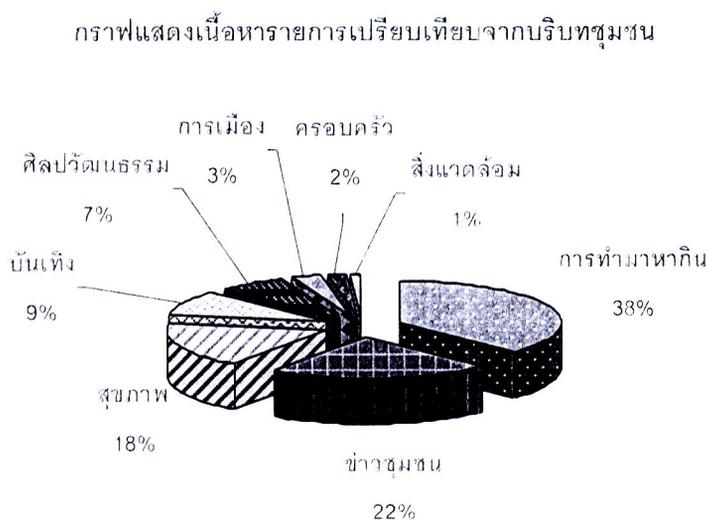

5.4 การบริหารจัดการการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบริหารจัดการการกระจายเสียงเป็นการบริหารจัดการที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากการดำเนินงานวิทยุชุมชนจะสามารถดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่องต้องมีหลักการบริหารจัดการการกระจายเสียงที่ดีสามารถทำให้การดำเนินงานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยหลักการบริหารจัดการการกระจายเสียงที่สถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานมีดังนี้

1. ยึดหลักความสอดคล้อง และตอบสนองต่อชุมชน ตั้งแต่เรื่องผู้จัดรายการต้องคนที่อยู่ในชุมชนมีความรู้จักชุมชนเป็นอย่างดี เพราะเมื่อคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการคนในชุมชนเองก็จะเกิดความรู้สึกว่าเป็นสถานีของชุมชนของเราเอง คนในชุมชนเราสามารถเป็นผู้ผลิตรายการเองได้ และสามารถสะท้อนให้เห็นบริบทชุมชนอย่างผู้รู้จริง และอยากจะร่วมกันพัฒนาชุมชนของเราให้มีความเข้มแข็ง นอกจากผู้จัดรายการที่ต้องเป็นคนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถสะท้อนความเป็นชุมชนได้อย่างดีแล้ว เนื้อหาที่นำเสนอในรายการของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับบริบทชุมชน ซึ่งจากการวิเคราะห์บริบทชุมชนที่พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาทางด้านการเกษตร เช่น กลุ่มเกษตรกรเพื่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มกองทุนสวนยาง เป็นต้น หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆทั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานกระจูด ซึ่งเป็นการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาอาชีพ และพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน ด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ศิลปวัฒนธรรมประจำชุมชนคือหนังตะลุง ซึ่งในชุมชนก็มีการรวมกลุ่มศิลปะพื้นบ้านเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชน และนอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มอีกมากมายเพื่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งจากบริบทชุมชนดังกล่าวเป็นข้อมูลสำคัญที่คณะกรรมการบริหารสถานีวิทยุชุมชน และอาสาสมัครทุกคนนำมาใช้เพื่อกำหนดเนื้อหารายการที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน อีกทั้งยังให้คนในชุมชนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถสรุปสัดส่วนของเนื้อหารายการที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดังนี้

แผนภาพที่ 6 กราฟแสดงเนื้อหารายการเปรียบเทียบจากบริบทชุมชน

2. ยึดหลักการบริหารจัดการร่วมกัน และหลักการบริหารจัดการตนเอง

ในการบริหารจัดการการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนนั้นผู้จัดรายการที่เข้ามาทั้งหมดจะเป็นอาสาสมัคร โดยคณะกรรมการบริหารของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน และอาสาสมัครทุกคนจะใช้การประชุมชนเป็นเวทีในการหารือประเด็นต่างทั้งเรื่องกำหนดผู้จัดรายการ รูปแบบรายการ เนื้อหา และผังรายการทุกคนสามารถร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อการดำเนินงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น โดยหากพิจารณาจากผังรายการจะพบว่าผู้จัดรายการกับเนื้อหารายการที่กำหนดในผังรายการนั้นมีความสอดคล้องกัน เนื่องจากในการประชุมจะร่วมกันพิจารณาตามความเหมาะสมของผู้จัดรายการที่ต้องมีความรู้ ความสามารถ ในการที่จะจัดรายการตามที่คณะกรรมการร่วมกันกำหนดที่เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้อง และตอบสนองต่อชุมชน ซึ่งอาสาสมัครทุกคนจะต้องมาวางแผนร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และนอกจากผังรายการที่มีความหลากหลายตามบริบทชุมชน เนื้อหารายการหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่สะท้อนถึงหลักการบริหารจัดการร่วมกันแล้ว ความหลากหลายในเนื้อหารายการยังสะท้อนหลักการบริหารจัดการตนเอง เพราะความหลากหลายนั้นมาจากบริบทชุมชนไม่ได้มาจากการกำหนดโดยกลุ่มอำนาจใดๆ

3. ให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลทั้งก่อนและหลังการจัดการกระจายเสียง

สถานีมีการดำเนินการสำรวจความต้องการของชาวบ้านในช่วงแรกในรูปแบบของการพูดคุยถึงความต้องการ รวมถึงมีการศึกษาถึงเนื้อหาที่ควรจะมีในรายการผ่านบริบทของชุมชน นอกจากนี้ยังมีการติดตามประเมินผลการจัดการกระจายเสียงในรูปแบบของการพูดคุยและการทำแบบสอบถาม ซึ่งก็เป็นที่มาของการปรับผังรายการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน และให้การดำเนินงานของสถานีดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

5.5 การสนับสนุนจากส่วนต่างๆภายในและภายนอกชุมชน

สถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการสนับสนุนหลากหลายรูปแบบ ทั้งการสนับสนุนในการบริหารจัดการทั่วไป และการสนับสนุนเพื่อการบริหารจัดการการกระจายเสียง ที่มาจากหลากหลายแหล่ง ไม่ยึดติดกับการสนับสนุนเชิงอำนาจของส่วนใดส่วนหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถอยู่ได้จนถึงปัจจุบันโดยการรับการสนับสนุนของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน ได้รับการสนับสนุนจากหลากหลายแหล่งทั้งการสนับสนุนของคนในชุมชนทั้งการสนับสนุนระดับชาวบ้านที่สนับสนุนด้าน

เวลาในการเข้ามาช่วยงานของสถานี ช่วยสนับสนุนเงินบริจาคเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสถานี และช่วยสะท้อนความคิดเห็นในมุมผู้ฟังเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของสถานีอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนระดับผู้นำกลุ่มในชุมชนให้การสนับสนุนด้านเวลาในการเข้ามาช่วยดำเนินงานของสถานีทั้งด้านการผลิต และการวางแผนที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านอื่นๆ การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อช่วยแก้ปัญหาของสถานี หรือการสนับสนุนของหน่วยงานภายในชุมชน เช่น โรงพยาบาลบ้านนาเดิมที่ให้การสนับสนุนในการส่งบุคลากรมาทำหน้าที่ผู้จัดรายการเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อเป็นประโยชน์กับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสะท้อนที่สนับสนุนเงินบริจาคเพื่อช่วยในการปรับปรุงห้องส่งของสถานี โรงเรียนท่าสะท้อนวิทยาที่ส่งนักเรียนมาเพื่อเป็นผู้จัดรายการเกี่ยวกับเยาวชน เพื่อสะท้อนเรื่องการศึกษา และการเรียนรู้ของเยาวชน เป็นต้น หรือการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่ให้การสนับสนุนในการเข้าร่วมอบรมประเด็นการพัฒนาสื่อวิทยุภาคประชาชน โครงการครอบครัวเข้มแข็งที่ให้การสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรมสื่อครอบครัวเข้มแข็ง มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (อสม.) จังหวัดกระบี่ที่ให้เข้าร่วมสัมมนาการปฏิรูปสื่อภาคประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายทั้งเครือข่ายวิทยุชุมชน เช่น เครือข่ายวิทยุชุมชนภาคใต้ และเครือข่ายสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติ ที่ให้การสนับสนุนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และให้การสนับสนุนในการให้เข้าร่วมอบรมประเด็นเพื่อการพัฒนาวิทยุชุมชน และจากเครือข่ายชุมชนที่เป็นกลุ่มความร่วมมือของคนในชุมชนที่ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเครือข่ายชุมชนส่วนใหญ่จะให้การสนับสนุนในรูปแบบของการบริจาคเงิน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถานี และเพื่อช่วยแก้ปัญหาของสถานี ซึ่งเป็นการสนับสนุนที่ได้รับอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่มีความต่อเนื่องต่อไป เนื่องจากการให้การสนับสนุนหรือการรับการสนับสนุนจะดำเนินการไปอย่างค่อนข้างเป็นระบบอย่างการขอรับการสนับสนุน คณะกรรมการจะนำเสนอโครงการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้ให้การสนับสนุนทราบวัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาอย่างชัดเจน

5.6 ความพร้อม และความต้องการของผู้ฟังในสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

จากกลุ่มตัวอย่าง 394 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 36 - 40 ปี รองลงมา คือกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 26 - 30 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 41 - 45 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาคือระดับ

การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดคือกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพอิสระ/เกษตรกรที่มีกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด รองลงมาคือนักเรียน/นักศึกษา และอาชีพที่มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่สุดคืออาชีพอื่นๆ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างว่างงานส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000 - 10,000 บาท รองลงมาคือ 10,001 - 15,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีน้อยที่สุดคือกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ช่วง 25,001 - 30,000 บาท ไม่มีตำแหน่งทางสังคมมากที่สุด รองลงมาคือผู้นำกลุ่ม และกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่สุดคือผู้นำท้องถิ่น

2. ข้อมูลความพร้อมในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเป็นความพร้อมด้านความกระตือรือร้นมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือความพร้อมในการให้การสนับสนุนเงินเพื่อการดำเนินงานของสถานีวิทย์ชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ซึ่งความพร้อมในด้านการสนับสนุนทางการเงินนั้นเป็นความพร้อมที่สะท้อนการมีส่วนร่วมในระดับผู้รับสารที่มีความ active คือ เป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องวิทย์ชุมชน เมื่อทราบปัญหาของวิทย์ชุมชนก็มีความต้องการที่จะแก้ไข ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมระดับผู้รับสารที่พร้อมจะปรับปรุงพัฒนาสถานีวิทย์ชุมชนให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาชุมชนของเรา และความพร้อมที่กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมน้อยที่สุดคือความพร้อมในความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและอุปกรณ์เพื่อดำเนินงานวิทย์ชุมชน ซึ่งเป็นความพร้อมที่สะท้อนการมีส่วนร่วมในระดับผู้ผลิต และหากพิจารณาความพร้อมรายด้านกลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมด้านจิตใจมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือความพร้อมด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และความพร้อมที่น้อยที่สุดคือความพร้อมด้านความรู้ ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

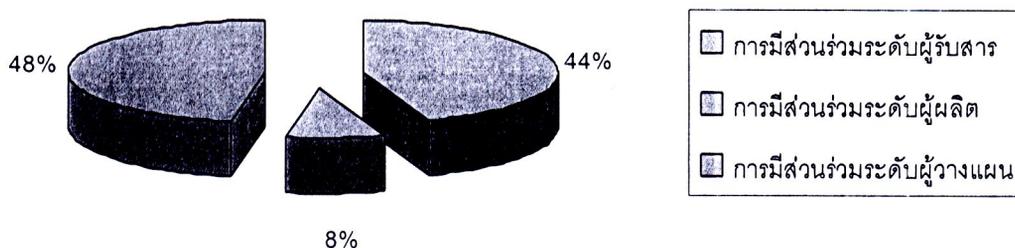
3. ความต้องการในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการพึงรายการวิทย์ชุมชนมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เป็นความต้องการมีส่วนร่วมขั้นน้อยสุด แต่มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งเป็นความต้องการระดับผู้รับสาร รองลงมาคือความต้องการในการมีส่วนร่วมนำข้อมูลที่ได้รับฟังไปตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เป็นระดับความต้องการมีส่วนร่วมของผู้รับสารที่มีลักษณะ active และความต้องการที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการน้อยที่สุดคือความต้องการในมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ควบคุมเสียงและเทคนิค และหากพิจารณารายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการมีส่วนร่วมระดับผู้รับสารมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือความต้องการในการมีส่วนร่วมระดับผู้ผลิต ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการน้อยที่สุดคือความต้องการในมีส่วนร่วมระดับผู้วางแผน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

5.7 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หากพิจารณาการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีแบ่งประเภทของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียนได้เป็น 2 ระดับทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนระดับชาวบ้าน และระดับผู้นำกลุ่ม โดยสรุปตามระดับการมีส่วนร่วม 3 ระดับ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543 ซึ่งอยู่ในระดับมากน้อยตามสัดส่วนของแผนภาพแสดงผลดังนี้

แผนภาพที่ 7 แสดงสัดส่วนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครในภาพรวมทั้งระดับชาวบ้าน และผู้นำกลุ่ม

โดยสรุปชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในฐานะผู้รับสาร รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผน และน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต

อภิปรายผล

บริบทชุมชน

จากข้อมูลบริบทชุมชนเมื่อเปรียบเทียบกับที่ตั้งสถานที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางของในการส่งสัญญาณนั้นสะท้อนให้เห็นว่าการก่อตั้งสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นสถานที่ที่ปราศจากเรื่องของอำนาจใดๆ โดยพิจารณาจากชุมชนที่สามารถรับสัญญาณจากที่ตั้งสถานีสถานีบ้านท่าสะท้อนได้และกระจายสัญญาณไปทุกทิศทุกทางในวงรัศมีของการกระจายสัญญาณได้ ไม่ได้กระจายไปที่จุดใดจุดหนึ่งเพียงจุดเดียวที่อาจจะสะท้อนให้เห็นเรื่องของอำนาจในการขยายสัญญาณไปยังพื้นที่เฉพาะแต่อย่างใด นอกจากนี้ด้วยบริบทของชุมชนโดยเฉพาะชุมชนตำบลท่าสะท้อนที่เป็นที่ตั้งของสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียนที่มีความเข้มแข็งในเรื่องของการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาใดๆที่เกิดขึ้นภายในชุมชนอย่างเข้มแข็งซึ่งเป็นจุดสำคัญที่ผู้วิจัยพบในเบื้องต้นว่าน่าจะสะท้อนให้เห็นว่าการที่สถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียนตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าสะท้อนเป็นที่ตั้งที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งด้วยลักษณะของชุมชนที่มีความเข้มแข็งอย่างมาก และยังสะท้อนให้เห็นว่าการก่อตั้งสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียนก็น่าจะมาจากความร่วมมือของคนในชุมชนอย่างเข้มแข็งที่มีความต้องการที่จะใช้สื่อวิทยุชุมชนนี้เป็นสื่อที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชน เช่นเดียวกับการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งการรวมกลุ่มเพื่อการแก้ปัญหาใดๆยังสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาใดต่ออาศัยความรู้ ความสามารถเฉพาะที่ส่งผลให้สามารถรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาต่างๆได้ และต้องมีความพร้อมในการทำงานร่วมกันผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สุดท้ายรวมถึงความพร้อมในด้านความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น ก็จะส่งให้การรวมกลุ่มกันเพื่อการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความพร้อมนายวิจิตร ศรีสอาน (2529) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของความพร้อมในด้านทักษะพื้นฐานที่ผู้เชี่ยวชาญควรมีเพื่อเป็นตัวช่วยให้การปฏิบัติงานได้ผลดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความพร้อมในการทำงานมี 3 ทักษะได้แก่ ทักษะด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความสามารถในหน่วยงานของตน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และทักษะด้านวิธีการ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิคและวิธีการที่จะให้ผลที่ดีที่สุด

ความเป็นมาของสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแนวทางการดำเนินงานโดยเริ่มต้นจากระดับรายการภายใต้ภารกิจของชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียน ที่รวมตัวกันเพื่อพัฒนาชุมชน โดยรายการมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ขบวนการเครดิตยูเนียนเพื่อชุมชน และผู้ดำเนินการจัดรายการคือตัวแทนผู้นำกลุ่มของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ต่อมารัฐเปิดโอกาสในสิทธิการใช้สื่อภาคประชาชน และผู้นำกลุ่มได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิทยุชุมชนจึงเกิดความรู้ และทักษะ รวมทั้งเล็งเห็นโอกาส และความสำคัญของวิทยุชุมชนในการเป็นสื่อที่ระดมการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชน ผู้นำกลุ่มและคนในชุมชนก็ร่วมมือกันเพื่อก่อตั้งสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียนขึ้นมาจนปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวิทยุชุมชนเรื่องกลไกการเสริมสร้างพลังของวิทยุชุมชน (คู่มือวิทยุชุมชนออนไลน์, 2546) กล่าวว่า แม้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับวิทยุชุมชนจะเป็นอาสาสมัคร แต่เนื่องจากวิทยุชุมชนไม่ใช่เรื่อง "ที่ใคร ๆ ก็ทำได้/หรือเกิดมาก็ทำเป็นเลยตามธรรมชาติ/หรือเพียงแค่มือใจรักก็ทำได้แล้ว" จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการฝึกฝนอบรมเป็นการเฉพาะจึงสามารถดำเนินการได้อย่างเข้าใจในแนวคิดวิทยุชุมชน

การบริหารจัดการของสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีลักษณะอย่างไร

การบริหารจัดการทั่วไป

การบริหารจัดการสถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการตามหลักการการบริหารจัดการวิทยุชุมชนโดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารจัดการด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการบริหารจัดการวิทยุชุมชน 2 ประการ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง และหลากหลายรูปแบบ และมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง ปรากฏจากการควบคุม (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารจัดการคน

สถานีวิทยชุมชนเครดิตยูเนียนดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรินทร์ แปลงประสพโชค (2543) การทดลองจัดวิทยุชุมชนผ่านรายการชื่อว่า "รายการสร้างสรรค์จันทร์บุรี" ที่พบว่าการบริหารจัดการนั้นจะต้องดำเนินการในรูปของคณะกรรมการที่มีตัวแทนของชุมชน เช่น ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครชุมชนเป็นกรรมการ ใช้รูปแบบการทำงานร่วมกันด้วยการประชุมปรึกษาหารือและแบ่งความรับผิดชอบกัน โดยใช้หลักการบริหารจัดการวิทยุชุมชนตามหลักการการบริหารจัดการวิทยุชุมชนโดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารจัดการด้วย

ตนเอง ตามแบบฉบับของบริบทชุมชนเป็นตัวกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการคน ด้านขอบเขตผู้ที่เข้ามาร่วมงานต้องเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่กระจายเสียง 11 หมู่บ้าน ครอบคลุม 6 ตำบล โดยเป็นคนในพื้นที่ทุกพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วมในสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน คุณสมบัติของผู้ที่เข้ามาทำงานเป็นคนที่มีความรู้ที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายด้วยทั้งเรื่องเพศ อายุ การศึกษา รายได้ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ซึ่งสะท้อนถึงที่มาของการแสดงออกในการมีส่วนร่วมผ่านสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนที่มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน โดยยึดหลักการเสียสละร่วมกัน คนที่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการก็เสียสละเวลาส่วนหนึ่ง เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยบริหารจัดการสถานีวิทยุชุมชน คนที่มีความพร้อมด้านทักษะการจัดรายการก็เข้ามาส่วนร่วมในการจัดการกระจายเสียง (ผู้จัดรายการ) เมื่อต่างฝ่ายต่างนำความพร้อมของแต่ละคนมา เพื่อช่วยกันดำเนินงานของสถานีสตามหลักการมีส่วนร่วมสถานีสก็จะสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (2549) กล่าวว่า รูปแบบบริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคคลจากหลาย ๆ ฝ่าย เป็นสิ่งสำคัญและสิ่งที่จะต้องเป็นหลักก็คือ ตัวแทนของชุมชนที่มาจากกลุ่มบุคคลในชุมชน และสอดคล้องกับคำกล่าวของทิวพร แสนเมืองชิน (2543) ที่ว่า คนที่เข้ามาทำงานหลากหลายภูมิหลัง หลากหลายหน้าที่สามารถสะท้อนการมีส่วนร่วมได้ และการเข้ามาของแต่ละบุคคลที่มีประสบการณ์ ความรู้ ทักษะแตกต่างกัน แต่เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ ของตนเอง และมีการนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับสถานีสอย่างเช่น คนที่เคยเป็นผู้บริหารมาก่อนก็จะเข้ามาช่วยเรื่องการบริหารจัดการให้กับสถานีสเพราะมีประสบการณ์ด้านการบริหาร บางคนทำงานในบริษัทมีความรู้เรื่องการจัดเอกสารวาระการประชุมต่างๆก็เข้ามาช่วยในการเป็นธุรการ/ เลขานุการ บางคนมีประสบการณ์ทางการเงินก็เข้ามาช่วยทำบัญชีในสถานีส และนำเสนอรายการต่อที่ประชุม บางคนมีอาชีพช่างก็เข้ามาส่วนร่วมในการช่วยดูแลเครื่องเสียงของสถานีส บางคนเป็นนักจัดรายการก็เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกระจายเสียง บางคนเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมีความรู้ด้านไหนก็มาส่วนร่วมในการจัดรายการถ่ายทอดความรู้ที่ตนมี บางคนไม่มีความรู้แต่เห็นความสำคัญของวิทยุชุมชนก็เข้ามาช่วยกิจกรรมอื่นๆของสถานีส เช่น บางคนเป็นแม่บ้านแต่มีความตระหนักรู้ในวิทยุชุมชนเมื่อสถานีสมีปัญหาจะเข้ามามีส่วนร่วมบริจาคเงินบ้าง บางครั้งก็เข้ามาส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมจัดหารายได้ของทางสถานีส โดยเข้ามาช่วยเรื่องเตรียมสถานที่จัดงานบ้าง จัดเตรียมอาหารบ้าง ช่วยเรื่องการแจกจ่ายบัตรบ้าง หรือบางคนที่เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน หรือมีบทบาทในการช่วยชุมชนก็เข้ามาช่วยเป็นที่ปรึกษา เนื่องจากมีบทบาทในการระดมการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี จากการเข้ามามีส่วนร่วมตามความถนัด ความสามารถ และทักษะที่ตนมี ภายใต้อาสาของทุกคนส่งผลให้การดำเนินงานของสถานีสประสบความสำเร็จ และเกิดเป็นกลไกการทำงานที่เกิดขึ้นโดยคนในชุมชนเอง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสถานีสก็ไม่ลดความสำคัญของการเสริมพลังให้กับอาสาสมัคร ซึ่งล้วนแล้วแต่มี

ลักษณะเด่นเฉพาะบุคคลด้วยการส่งเสริมการให้เข้าร่วมอบรมในความรู้ที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับสถานีวิทยชุมชน ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสิ่งสะท้อนความสามารถที่นำมาแสดงออกรวมกันและก่อให้เกิดพลังของชุมชนในการที่จะบริหารจัดการคนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและสอดคล้องกับงานวิจัยของทิวพร แสนเมืองชิน (2543) ที่ว่า การบริหารจัดการด้วยตนเองเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ นอกจากนี้ในการบริหารจัดการคนยังใช้รูปแบบการประชุมเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมสามารถช่วยกันแสดงความคิดเห็นผ่านเวทีการประชุม เพื่อระดมการมีส่วนร่วมในการช่วยกันปรับปรุง และพัฒนาสถานีวิทยชุมชนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือวิทยุชุมชนออนไลน์กล่าวว่า การบริหารจัดการโดยชุมชนต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน

นอกจากนี้หากพิจารณาการบริหารจัดการคนในประเด็นวิธีการได้มาซึ่งคณะทำงานนั้น พบว่าคณะกรรมการบริหารของสถานีที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีการชักชวนเข้ามานั้นมีสัดส่วนใกล้เคียงกับอาสาสมัครคณะทำงานที่เข้ามาโดยวิธีการชักชวนเข้ามา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในความเป็นจริงแล้วคนในชุมชนมีความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์เพียงแต่คนในชุมชนสามารถแสดงความพร้อมของตนออกมาในด้านไหนอย่างคณะกรรมการที่ถูกชักชวนเข้ามาก็แสดงออก ซึ่งมีความพร้อมที่แสดงออกมาเป็นคุณสมบัติเด่นในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่มี ซึ่งเป็นความพร้อมที่แสดงออกได้ถึงความต้องการมีส่วนร่วมถึงในระดับผู้ผลิต และผู้วางแผนได้ ส่วนด้านอาสาสมัครคณะทำงานที่ถูกชักชวนเข้ามาก็เนื่องจากมีความพร้อมที่เป็นคุณสมบัติเด่นในเรื่องของความพร้อมด้านเวลา ความพร้อมด้านการเงิน ซึ่งเป็นความพร้อมที่แสดงออกได้ถึงความต้องการมีส่วนร่วมในระดับผู้รับสาร ซึ่งหากอาสาสมัครคณะทำงานหรือชาวบ้านได้รับการเสริมศักยภาพความพร้อมด้านความรู้แล้วก็เป็นไปได้ที่จะขยับฐานะการมีส่วนร่วมมาเป็นผู้ผลิต และผู้วางแผนต่อไป นอกจากนี้เมื่อมองในภาพรวมของวิธีการเข้ามาโดยการอาสาของทั้งคณะกรรมการบริหารของสถานี และอาสาสมัครคณะทำงานพบว่ามีสัดส่วนมากกว่าวิธีการเข้ามาโดยการชักชวน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของคนในชุมชนที่มีความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะช่วยทำงานในสถานีวิทยชุมชน เพื่อใช้สื่อวิทยุชุมชนเป็นสื่อที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อช่วยแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาความพร้อมและความต้องการของผู้ฟังที่พบว่าชุมชนมีความพร้อมด้านจิตใจในเรื่องความกระตือรือร้นมากที่สุด ซึ่งเป็นความพร้อมที่เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สะท้อนให้เห็นความกระตือรือร้นที่จะรับการเสริมศักยภาพด้านความรู้ต่างๆ เพื่อให้ตนสามารถขยับการมีส่วนร่วมจากระดับผู้รับสารเป็นผู้ผลิตและผู้วางแผนต่อไป

2. การบริหารจัดการงบประมาณ

สถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยึดหลักการบริหารจัดการงบประมาณแบบมีส่วนร่วม และบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นตั้งแต่การที่คนในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครคณะทำงานเข้ามาร่วมกันกำหนดข้อบังคับของสถานีในการจัดหารายได้ ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และตรงตามหลักของวิทยุชุมชน (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) และมีการช่วยกันติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับการให้บสนับสนุนสถานีวิทยุชุมชน เป็นที่มาของแหล่งงบประมาณที่หลากหลายตามหลักการบริหารจัดการงบประมาณของวิทยุชุมชน รวมถึงการช่วยกันร่างโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน และเนื่องจากสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนมีคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการทำงานกับองค์กรชุมชน และมีประสบการณ์การเขียนโครงการ ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการเขียนร่างโครงการ และช่วยตรวจสอบความสมบูรณ์ นอกจากนี้ในการบริหารจัดการงบประมาณนั้นสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนได้ใช้เวทีการประชุมเพื่อการรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน เช่น กรณีที่อาสาสมัครออกสำรวจผู้ฟังและพบว่าสัญญาณไม่ชัดอาสาสมัครก็นำเรื่องที่ทำร้ายแจ้งกับประธานและประธานจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะเปิดประชุมหารือหรือไม่ หากประชุมทุกคนก็จะเข้ามาร่วมเพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขในวาระเพื่อการพิจารณานั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือวิทยุชุมชนออนไลน์ (2546) กล่าวว่า การบริหารจัดการโดยชุมชนต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน อีกทั้งยังใช้เวทีการประชุมในการนำเสนอรายรับรายจ่ายของสถานี เพื่อชี้แจงระบบการเงินของสถานีซึ่งสอดคล้องตามหลักการบริหารจัดการงบประมาณที่ต้องโปร่งใสตรวจสอบได้ (คู่มือวิทยุชุมชนออนไลน์, 2546)

3. การบริหารจัดการงาน

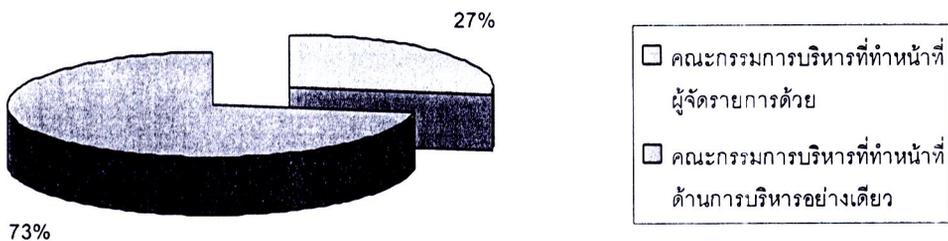
สถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนใช้หลักการบริหารจัดการงานตามหลักการมีส่วนร่วม แบบประชาธิปไตย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการการบริหารจัดการงานอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือวิทยุชุมชนออนไลน์ (2546) กล่าวว่า การใช้ระบบการสื่อสารระบบหนึ่งเพื่อสร้างสรรค์สังคมประชาธิปไตย ตัวการสื่อสารเองก็ต้องมีประชาธิปไตยเสียก่อน และคณะกรรมการต้องร่วมกันวางกฎเกณฑ์ในการทำงานให้ชัดเจน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วม และปฏิบัติตามเกณฑ์เหล่านั้น และทุกคนเข้าต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานี เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาได้ทันที่หากมีกรณีใดๆเกิดขึ้น

การบริหารจัดการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัด สุราษฎร์ธานี

สถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนใช้หลักการบริหารจัดการงานตามหลักการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการจัดการกระจายเสียงตั้งแต่การกำหนดการได้มาซึ่งเนื้อหารายการต้องมาจากการสอบถามจากคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีโอกาสในการเสนอความคิดเห็นตามความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับบริบทชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสุรินทร์ แปลงประสพโชค (2543) การทดลองจัดวิทยุชุมชนผ่านรายการชื่อว่า “รายการสร้างสรรค์จันทบุรี” ที่พบว่าการผลิตเนื้อหาให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนนั้น จะต้องมีการสำรวจความต้องการของประชาชนก่อน และต้องมีการติดตามประเมินผลหลังจากทำรายการแล้ว

นอกจากนี้หากพิจารณาการบริหารจัดการในภาพรวมทั้งมิติการบริหารจัดการทั่วไป และมิติการบริหารจัดการการกระจายเสียงพบว่า มีคณะกรรมการบริหารของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนบางส่วนที่มีบทบาททั้งด้านการบริหารและการจัดการกระจายเสียง ตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ แสดงสัดส่วนของคณะกรรมการบริหารที่มีบทบาทเป็นทั้งคณะกรรมการบริหารและผู้จัดการการกระจายเสียง

ซึ่งจากแผนภาพสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของสื่อชุมชนคนในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานสื่อชุมชนได้ และสอดคล้องกับคู่มือวิทยุชุมชนออนไลน์(2546) บทเรียนที่น่าสนใจเกี่ยวกับการทำงานหน้าที่ของคณะกรรมการคือควรมีบุคคลบางคนหรือมีการกำหนดตำแหน่งบางตำแหน่งที่อยู่ในคณะกรรมการทั้ง 2 ชุด เพื่อเป็นสะพานเชื่อมต่อ

การสนับสนุนจากส่วนต่างๆภายในและภายนอกชุมชน

สถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการสนับสนุนทั้งจากเครือข่ายวิทยุชุมชนที่ให้การสนับสนุนเรื่องความรู้ที่เกี่ยวกับวิทยุชุมชน และเครือข่ายชุมชนที่ให้การสนับสนุนด้านการเงิน จากหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชนที่ให้การสนับสนุนทั้งด้านการเงิน บุคลากรเพื่อร่วมจัดรายการ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ และจากคนในชุมชนทั้งระดับผู้นำกลุ่มที่ให้การสนับสนุนด้านเวลา การเงิน และความรู้ต่างๆ และระดับชาวบ้านที่มีความกระตือรือร้นในการให้การสนับสนุนด้วยการเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมของสถานี และให้การสนับสนุนด้านการเงิน รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมที่พบว่าชุมชนมีความพร้อมมากที่สุดในด้านจิตใจ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือความพร้อมด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และความพร้อมลำดับต่อมาคือความพร้อมด้านเวลา ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม และจากฐานการสนับสนุนที่มาจากหลากหลายแหล่งที่มา หลากหลายรูปแบบทั้งการสนับสนุนเวลา การสนับสนุนเงินเพื่อช่วยเหลือสถานี การสนับสนุนบุคลากรเพื่อเข้ามาช่วยกิจกรรมต่างๆของสถานีทั้งกิจกรรมเสริมและกิจกรรมหลัก สะท้อนให้เห็นความเป็นวิทยุชุมชนของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชนอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับจุมพล รอดคำดี (2542) กล่าวว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจการสื่อสารของชาติได้ ด้วยวิทยุชุมชน (Community radio) เป็นวิทยุของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

ความพร้อมและความต้องการของผู้ฟังกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการวิจัยพบว่าผู้รับสารของชุมชน (ชาวบ้าน) ในพื้นที่การกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนมีความพร้อมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งหากพิจารณาความพร้อมรายด้านความพร้อมในความกระตือรือร้นเป็นความพร้อมที่มากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของคณะกรรมการของกาญจนา แก้วเทพ (2549) ที่ระบุว่าคณะกรรมการควรเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น และสอดคล้องกับเจริญเนตร สูดดวงแข (2549) ที่กล่าวว่า คณะกรรมการเป็นหัวใจสำคัญของวิทยุชุมชน คณะกรรมการจะต้องมีคุณสมบัติเป็นตัวแทนกลุ่มที่มีความกระตือรือร้น ในความหมายของผลการวิจัยครั้งนี้คือความพร้อมของผู้รับสารที่จะขยับฐานะของตนมาเป็นผู้ผลิต และผู้วางแผนต่อไปในชุมชน และความพร้อมด้านความกระตือรือร้นเป็นความพร้อมที่สะท้อนความพร้อมด้านจิตใจเป็นความพร้อมรายด้านที่มากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของบริบทชุมชนที่ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการรวมกลุ่ม

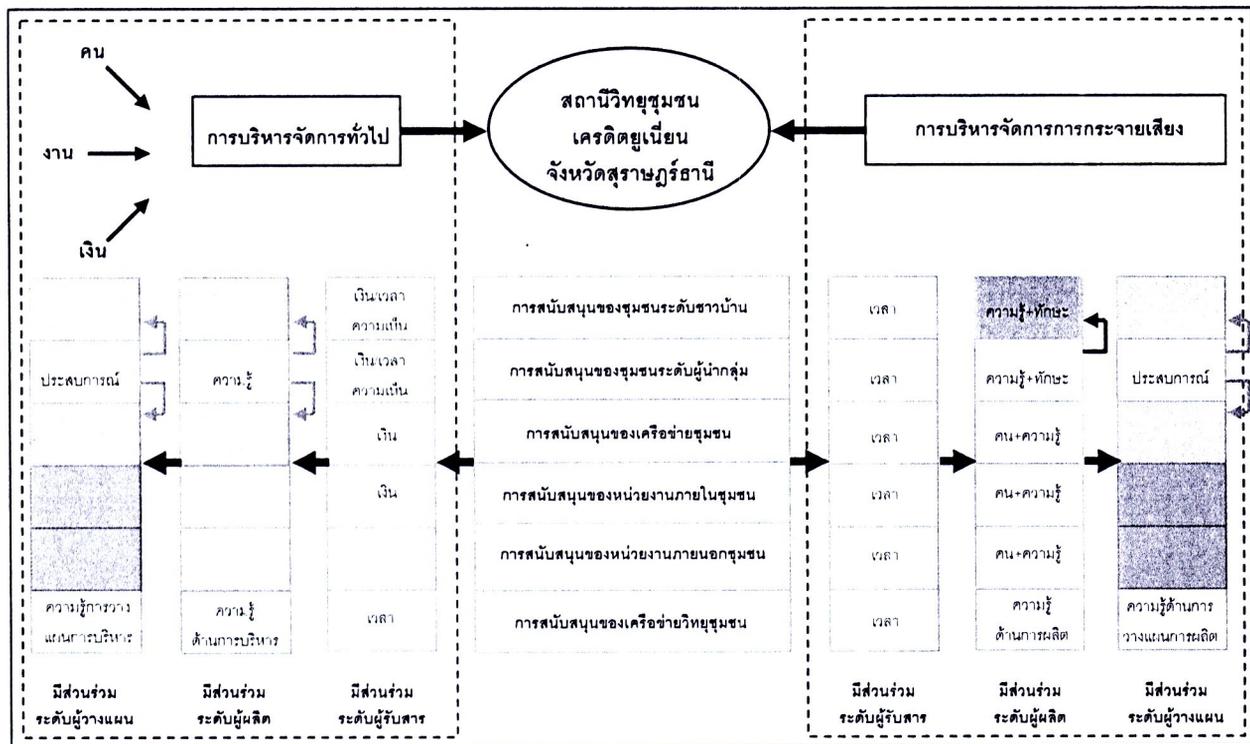
กันเพื่อแก้ปัญหา หรือเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็ง ซึ่งเป็นความร่วมมือขั้นพื้นฐานที่ยังสะท้อนในการเปิดโอกาสให้ตนเองพัฒนาความร่วมมือการเป็นผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้นในการใช้สื่อ และเป็นผู้ฟังที่ดี ซึ่งมีความพร้อมด้านนี้อยู่แล้ว และพร้อมรับการพัฒนาเพื่อเพิ่มความพร้อมให้ตนเอง ผู้การเป็นผู้ผลิตและผู้วางแผนต่อไป การที่ชุมชนมีความกระตือรือร้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการเสริมศักยภาพ และเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความสำเร็จในการวางแผนเพื่อพัฒนาความร่วมมือชุมชน เพราะความกระตือรือร้น ความกระตือรือร้นเป็นสิ่งที่สะท้อนการก่อให้เกิดความร่วมมือจากคนในชุมชนที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชน โดยความพร้อมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบริบทชุมชนที่คนในชุมชนมีความกระตือรือร้นในการรวมกลุ่มกันในพื้นที่ต่างๆ ทั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มสหกรณ์ เพื่อมีบทบาทในการร่วมมือกันพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความก้าวหน้า และยังสะท้อนถึงแนวทางที่จะเกิดการมีส่วนร่วมทุกระดับทั้งระดับผู้รับสาร ระดับผู้ผลิต และระดับผู้วางแผน ส่วนความพร้อมรองลงมาคือความพร้อมด้านการเงิน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เป็นการสะท้อนถึงความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมช่วยแก้ปัญหาของสถานีวิทย์ชุมชน ที่เป็นความร่วมมือการมีส่วนร่วมระดับผู้รับสารที่ active ซึ่งให้เห็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนให้ความสนใจและเอาใจใส่ ซึ่งสอดคล้องกับดวงพร คำคุณวัฒน์ (2544) เรื่องการดำเนินงานหอกระจายข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืนที่พบว่า การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในงานบางครั้งพอทราบถึงปัญหาก็ร่วมมือกันแก้ปัญหา มีการบริจาคเงิน คนในชุมชนเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง ส่วนเรื่องความพร้อมด้านอื่นๆ ด้านความรู้ ด้านทักษะต้องส่งเสริมความพร้อมโดยการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะ และนำมาสู่การมีส่วนร่วมในการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนความพร้อมด้านเวลาที่สะท้อนความต่อเนื่องในการดำเนินงานวิทย์ชุมชนได้ ซึ่งผู้เข้าร่วม หรือคณะทำงานต้องมาวางแผนร่วมกัน เพื่อสามารถจัดสรรเวลาของแต่ละคนให้สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิทย์ชุมชนได้อย่างยั่งยืน ความพร้อมในเรื่องตำแหน่งหน้าที่หากมีการนำมาใช้ก็จะเกิดประโยชน์กับชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการมีส่วนร่วมในระดับผู้ผลิตที่เป็นลักษณะการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ซึ่งทำให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความมั่นใจในการมีส่วนร่วม เพราะได้ใช้ความรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองมีในการถ่ายทอด และสุดท้ายความพร้อมด้านบทบาทในสังคม ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกนำมาใช้ในการระดมความร่วมมือต่างๆ ในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาวิทย์ชุมชน ซึ่งหากมองย้อนกลับไปประเด็นแรกเรื่องความกระตือรือร้นที่เป็นความร่วมมือที่มากที่สุดของชุมชน ทำให้การระดมความร่วมมือก็ไม่ใช่เรื่องที่ยากสำหรับชุมชนอีกต่อไป ทั้งนี้ทั้งนั้นถึงแม้ชุมชนจะมีความพร้อมด้านกระตือรือร้นมากในการให้ความสำคัญกับวิทย์ชุมชน และมีความพร้อมในการสนับสนุนเงิน เพื่อช่วยแก้ปัญหาวิทย์ชุมชน ซึ่งเป็นจุดแข็งของชุมชนที่สะท้อนจุดเริ่มต้นที่ดีที่เป็นการเกิดความร่วมมือที่มาจากความพร้อมด้านจิตใจ ซึ่งก็ไม่ยากที่หากมี

การวางแผนในเรื่องการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิการใช้สื่อ ความรู้เกี่ยวกับวิทยุชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการจัดการกระจายเสียง รวมทั้งการฝึกปฏิบัติ ก็จะช่วยให้เกิดความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป ส่วนความพร้อมที่น้อยที่สุดคือความพร้อมด้านเทคนิค ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเป็นความพร้อมที่ต้องอาศัยการฝึกอบรมเฉพาะเพื่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถให้สามารถดำเนินงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือวิทยุชุมชน (2546) กล่าวว่า วิทยุชุมชนไม่ใช่เรื่อง "ที่ใคร ๆ ก็ทำได้/หรือเกิดมาก็ทำเป็นเลยตามธรรมชาติ/หรือเพียงแค่มีใจรักก็ทำได้แล้ว" แต่เป็นเรื่องที่ต้องมี การฝึกฝนอบรม เป็นการเฉพาะ

ส่วนความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมผ่านสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการฟังรายการวิทยุชุมชนมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เป็นความต้องการมีส่วนร่วมขั้นน้อยสุด แต่มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งเป็นความต้องการระดับผู้รับสาร เพราะเป็นผู้รับสารที่มีลักษณะ Passive โดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับอนุตราพรดี (2545) เรื่องความต้องการรายการวิทยุของผู้ฟังในเขตปริมณฑลของกรุงเทพฯ ที่พบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่อยู่ในฐานะผู้รับเท่านั้น ไม่ค่อยได้มีโอกาสหรือช่องทางที่จะเข้าไปร่วมในการจัดรายการเท่าใดนัก อาจจะเป็นเนื่องจากการประเมินความพร้อมของผู้รับสารพบว่าผู้รับสารมีความพร้อมด้านความรู้ ด้านทักษะน้อยส่งผลให้ไม่มีความมั่นใจในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับผู้รับสารที่ active ผู้ผลิต และผู้วางแผน อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงกลยุทธ์การสื่อสารที่คณะกรรมการสถานีวิทยุชุมชนใช้เพื่อระดมการมีส่วนร่วมเป็นเพียงการประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกลยุทธ์ปลายน้ำ ไม่มีการสร้างความเข้าใจอย่างเป็นระบบ และอย่างทั่วถึง รวมถึงการขาดการให้แนวทางกับกับชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงยากที่จะเกิดการมีส่วนร่วมในระดับอื่นๆ รองลงมาคือความต้องการในการมีส่วนร่วมนำข้อมูลที่ได้รับฟังไปตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เป็นระดับความต้องการมีส่วนร่วมของผู้รับสารที่มีลักษณะ active ซึ่งสอดคล้องกับบัวผืน โททรัพย์ (2550) เรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน ที่พบว่านอกจากผู้ฟังจะใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเพื่อความบันเทิง เพื่อการติดตามข่าวสารในชุมชน และเหตุการณ์ภายนอกและใช้เพื่อเป็นเพื่อนแก้เหงาที่มีระดับการใช้ประโยชน์ที่สูงมากแล้วยังมีการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในระดับการใช้ประโยชน์ที่มากเช่นเดียวกัน และหากพิจารณาตามระดับการมีส่วนร่วมพบว่าชุมชนต้องการมีส่วนร่วมระดับผู้รับสารมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบข้างต้นที่พบว่าจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในภาพรวมทั้งระดับชาวบ้าน และระดับผู้นำกลุ่มพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในฐานะผู้รับสารถึง 48% รองลงมาคือการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะผู้วางแผนถึง 44% ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะผู้วางแผนที่อยู่ในระดับรองลงมา อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วม

ร่วมน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต 8% ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะผู้ผลิตพบว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

แผนภาพที่ 9 แสดงแบบจำลองความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วม
ในสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- แสดงถึงพลังการสนับสนุนของชุมชน ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับต่างๆ
- แสดงถึงการสนับสนุนของชุมชนที่มีอยู่แล้ว และควรเสริมความพร้อมที่มีอยู่เป็นลำดับที่ 1
- แสดงถึงการสนับสนุนของชุมชนที่ควรมีการเสริมความพร้อมเป็นลำดับที่ 2
- แสดงถึงการสนับสนุนของชุมชนที่ควรมีการเสริมความพร้อมเป็นลำดับที่ 3
- แสดงถึงพลังการสนับสนุนเชิงอำนาจ (ซึ่งไม่ปรากฏในการสนับสนุน)

จากแบบจำลองข้างต้นเป็นแบบจำลองที่แสดงถึงความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ถึงแม้การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการของสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียนทั้งการศึกษาการบริหารจัดการทั่วไปด้านการบริหารจัดการคนที่พบว่าสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียนดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากตัวแทนจากหลายๆพื้นที่ที่สามารถรับสัญญาณการกระจายเสียงของสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียนได้ และเริ่มต้นเข้ามาด้วยการเป็นอาสาสมัครที่มาจากพื้นที่ต่างกัน มีภูมิหลังที่มีความต่างกัน มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน และอาสาทำงานร่วมกันส่งผลให้เกิด

ประโยชน์กับสถานีที่มีอาสาสมัครที่มีความหลากหลายมาช่วยหนุนเสริมการดำเนินงานของสถานีให้สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น ซึ่งจากบรรดาอาสาสมัครที่มีความหลากหลายคุณสมบัติและเพื่อให้การทำงานมีความเป็นระบบมากขึ้นก็ได้เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน โดยเลือกตั้งจากบรรดาอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนจากพื้นที่ต่างๆ โดยทั้งหมดของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการนั้นนอกจากจะเป็นผู้ที่มีจิตอาสา สามารถจัดสรรเวลาในการช่วยงานสถานีได้แล้ว ยังมีคุณสมบัติเด่นทั้งมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่เป็นฐานเสริมในการทำงานกับสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียน ด้านการบริหารจัดการงานที่ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในรูปแบบของการประชุมเป็นเวทีหลักที่ใช้ในการหารือการทำงานร่วมกันในทุกประเด็น ด้านการบริหารจัดการงบประมาณก็ใช้หลักการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นร่วมกันกำหนดระเบียบข้อบังคับเรื่องการจัดหาทุน โดยใช้หลักความหลากหลายของแหล่งที่มาของทุน เพื่อสะท้อนความโปร่งใสในการบริหารจัดการด้วยตนเองไม่มีเรื่องของอำนาจใดๆ และมิติของการบริหารจัดการการกระจายเสียงที่ใช้หลักความสอดคล้องกับบริบทชุมชนเป็นหลักในการดำเนินงานทั้งเรื่องกำหนดรูปแบบเนื้อหา รูปแบบรายการ และการเลือกผู้จัดรายการ ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้สถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนยังได้รับการสนับสนุนอีกมากมายจากหลากหลายฝ่ายหลากหลายหน่วยงานทั้งจากเครือข่ายทั้งเครือข่ายวิทยุชุมชนประกอบด้วยเครือข่ายวิทยุชุมชนภาคใต้และเครือข่ายสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติ ที่ให้การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการการกระจายเสียง ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมถึงระดับผู้วางแผน แต่ไม่ใช่การมีส่วนร่วมระดับผู้วางแผนเชิงอำนาจ แต่เป็นการให้ความรู้เพื่อเสริมความพร้อมของชุมชน และยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในชุมชนด้านการบริหารจัดการทั่วไปให้การสนับสนุนด้านเงิน และเวลา ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมระดับผู้รับสาร ส่วนด้านการบริหารจัดการการกระจายเสียงนั้นให้การสนับสนุนด้านเวลา คน และความรู้ ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมถึงระดับผู้ผลิต ซึ่งไม่มีส่วนร่วมถึงระดับผู้วางแผน จึงสะท้อนการปราศจากเรื่องของอำนาจใดๆ และยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชนที่ให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการการกระจายเสียงในด้านเวลา และความรู้ ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมถึงระดับผู้ผลิต ซึ่งชี้ให้เห็นเรื่องการปราศจากอำนาจใดๆ เช่นกัน และได้รับการสนับสนุนที่จากเครือข่ายชุมชนที่ให้การสนับสนุนการบริหารจัดการทั่วไปด้านเงิน และการสนับสนุนการบริหารจัดการการกระจายเสียงด้านเวลา และความรู้ ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมถึงระดับผู้ผลิต รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากชุมชนระดับชาวบ้านที่ให้การสนับสนุนการบริหารจัดการทั่วไปด้านเงิน เวลา และความเห็น ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมระดับผู้รับสาร และการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการการกระจายเสียงให้การสนับสนุนด้านเวลา และด้านความรู้ ทักษะที่มีอยู่บ้างเล็กน้อย ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมระดับผู้รับสารและแนวโน้มที่จะสามารถยับ

ระดับเป็นผู้ผลิตได้ และสุดท้ายการได้รับการสนับสนุนจากชุมชนระดับผู้นำกลุ่มที่ให้การสนับสนุน การบริหารจัดการทั่วไปด้านเงิน ความรู้ และประสบการณ์ ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมถึงระดับผู้วางแผน และการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการการกระจายเสียง ซึ่งให้การสนับสนุนด้านเวลา ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมถึงระดับผู้วางแผน จากการสนับสนุนดังกล่าวข้างต้นยังสะท้อนประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นคือ 1. ประเด็นเรื่องอำนาจ เนื่องจากการสนับสนุนสะท้อนการมีส่วนร่วมระดับต่างๆ และการมีส่วนร่วมระดับต่างๆจากที่ต่างๆยังสะท้อนประเด็นแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องอำนาจในการเข้ามามีส่วนร่วมในสถานี เนื่องจากพบว่าในการสนับสนุนทั้ง 6 ส่วนนี้ ทั้งการสนับสนุนส่วนที่ 1 การสนับสนุนของชุมชนระดับชาวบ้าน การสนับสนุนส่วนที่ 2 การสนับสนุนของชุมชนระดับผู้นำกลุ่ม การสนับสนุนส่วนที่ 3 การสนับสนุนของเครือข่ายชุมชน และการสนับสนุนส่วนที่ 4 การสนับสนุนของเครือข่ายวิทยุชุมชนที่เป็นการสนับสนุนหลักที่สำคัญที่สะท้อนความเข้มแข็งและความพร้อมของชุมชนที่ปราศจากอำนาจ ซึ่งบางส่วนมีการสนับสนุนครบทุกด้านที่สะท้อนการมีส่วนร่วมทุกระดับ บางส่วนมีการสนับสนุนบางด้านที่สะท้อนเพียงการมีส่วนร่วมระดับผู้รับสาร อย่างไรก็ตามควรมีการเสริมความพร้อมในการให้การสนับสนุนจากการสนับสนุนหลัก ส่วนการสนับสนุนส่วนที่ 5 จากหน่วยงานภายในชุมชน และการสนับสนุนส่วนที่ 6 ทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ซึ่งเป็นการสนับสนุนที่จะสะท้อนให้เห็นเรื่องของอำนาจที่เข้ามามีส่วนสนับสนุนสถานีวิทยุชุมชน เครดิตยูเนียน แต่เนื่องด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานดังกล่าวเป็นการเข้ามาสนับสนุนที่สะท้อนการมีส่วนร่วมเพียงแค่ระดับผู้รับสาร และผู้ผลิต จึงสะท้อนให้เห็นว่าไม่มีเรื่องของอำนาจใดๆ ประเด็นที่ 2 คือจุดเด่นเรื่องความพร้อมของชุมชนในระดับผู้นำกลุ่มที่สามารถให้การสนับสนุนได้ทุกด้านทั้งด้านการบริหารจัดการทั่วไป และการบริหารจัดการการกระจายเสียง ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมถึงระดับผู้วางแผน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้นำกลุ่มได้แสดงศักยภาพในการเป็นผู้สืบทอดเพื่อถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ให้กับชาวบ้านที่มีความพร้อมด้านความรู้ และทักษะเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นชาวบ้านที่อยู่ในระดับผู้ที่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิทยุชุมชน เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน ทำงานเพื่อช่วยพัฒนาชุมชนอยู่แล้ว และมีความรู้ ทักษะอยู่บ้างแล้วแต่เป็นส่วนน้อยมากของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทยุชุมชนเครดิตยูเนียนที่พบว่าชุมชนมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเมื่อพิจารณาความพร้อมรายด้านพบว่าความพร้อมด้านจิตใจในส่วนของความกระตือรือร้นมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการที่ชาวบ้านจะสามารถขยับระดับการมีส่วนร่วมจากระดับผู้รับสาร ไปเป็นระดับผู้ผลิต และผู้วางแผนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของคณะกรรมการของกาญจนา แก้วเทพ (2549) ที่ระบุว่าคณะกรรมการควรเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น และสอดคล้องกับเจริญเนตร สุตดวงแข (2549) ที่

กล่าวว่าคณะกรรมการเป็นหัวใจสำคัญของวิถุชุมชน คณะกรรมการจะต้องมีคุณสมบัติเป็น ตัวแทนกลุ่ม ที่มีความกระตือรือร้น ซึ่งควรวางแผนพัฒนาความร่วมมือที่น้อยที่สุดของชุมชนคือ ความพร้อมด้านความรู้ เพื่อเสริมความพร้อมของชุมชนด้านความรู้ เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อม และสามารถยับยั้งการมีส่วนร่วมจากเพียงแค่ระดับผู้รับสารมาเป็นผู้ผลิต และผู้วางแผนต่อไป เพราะความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมในระดับชาวบ้านเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นความ พร้อมที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในการพัฒนาอย่างแท้จริง และอย่างยั่งยืน โดยชุมชนไม่ต้อง รอการสนับสนุนระดับนโยบายที่ยังคงอยู่บนพื้นฐานของความไม่แน่นอน เพราะฉะนั้นความพร้อม ของชุมชนเป็นสำคัญที่สุดที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนเอง ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถวางแผนการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมของชุมชนของเราได้อย่าง เต็มที่ และสามารถกำหนดแนวทางในการใช้สื่อวิถุชุมชนเพื่อเป็นสื่อที่ช่วยระดมการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับสถานีวิถุชุมชน

1. ควรนำข้อมูลการวิจัยเชิงสำรวจในเรื่องความพร้อม และความต้องการในการมีส่วนร่วม ของชุมชนไปใช้เพื่อวางแผนการเสริมศักยภาพของชุมชนทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับการบริหาร จัดการ การผลิตรายการ และความรู้ด้านเทคนิค โดยผู้นำกลุ่มที่มีบทบาทในการดำเนินงานวิถุ ชุมชนให้แสดงบทบาทให้เต็มที่ในการสืบทอดอาสาสมัคร เพราะคนเหล่านั้นเป็นคนที่มีความรู้ มี ทักษะ ประสบการณ์ และมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายใน และภายนอกชุมชน ซึ่งจะช่วย ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้ชุมชนสามารถยับยั้งการมีส่วนร่วมมาเป็นผู้ผลิต และ วางแผนของสถานีวิถุชุมชนเครดิตยูเนียน เพื่อส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ควรมีการจัดเวทีเสวนาในวาระของวิถุชุมชน เนื่องจากเป็นการสื่อสารสองทางที่ ประชาชนสามารถสอบถามประเด็นข้อสงสัย หรือสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ซึ่งจะเป็นกลยุทธ์ ที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านเป็นผู้ฟังที่มีความกระตือรือร้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการมีส่วนร่วมในสถานีวิถุ ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. จากแบบจำลองความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิถุชุมชนเครดิตยู เนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าสถานีวิถุชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการ สนับสนุนจากเครือข่าย และหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรมีการทำ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับเครือข่าย และหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชนใน ลักษณะที่ส่งผลประโยชน์ต่อชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียน และได้พบว่าชุมชนมีความพร้อมด้านความรู้ที่น้อยที่สุด เพราะฉะนั้นควรมีการเสริมความพร้อมด้านความรู้แก่ชุมชน และในงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเรื่องพัฒนาการในการสร้างความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อความยั่งยืนต่อไป

2. จากแบบจำลองความพร้อมของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าสถานีวิทย์ชุมชนเครดิตยูเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการสนับสนุนจากเครือข่าย และหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรมีการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายกับการมีส่วนร่วมในสถานีวิทย์ชุมชน เพื่อการใช้สื่อวิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือในการระดมการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อไป